

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

O NOUĂ POETĂ: DOAMNA FARAGO.

Să fie vre-o doi ani, poate chiar mai puțin de atîta, de cînd scrie femeia care iscălia întâi cu acel nume turcesc de Fatma care nu se prea potrivește ca pseudonim literar și se potrivește mai puțin decît alteia unei poete a visărilor melancolice, a meșteșugitelor apropiere între privilegiile naturii și mișcările sufletului omenesc, a multor trecătoare lucruri gingașe. Mai multe reviste, întâi, mi se pare, «Revista noastră» a d-nei Constanța Hodoș, au tipărit poeziile acestei cîntărețe nouă, care se impunea prin curăția graiului, prin cadența largă a versului. Și în această revistă au apărut destul de des poezii iscălite: Fatma. Acum, d-na Elena Farago, care de curînd își destăinuise numele cetitorilor, strînge la un loc ce a scris mai bun și dă, în editura «Lucaefărului» din Pesta, un volum de peste o sută de pagini, care va răzbate de sigur, de și nu în cercurile mai largi, care prețuiesc cu deosebire noutatea, felurimea, puterea.

Acest volum vine poate prea curînd pentru cineva așa de bine înzestrat ca d-na Farago. Mai trebuie timp pentru ca talentul ei să se fixeze 'n formele în care se va dezvolta mai departe și pe care nu ar fi bine să le părăsească. Deocamdată, această scriitoare care-și începe abia rostul, suferă înrîuriri care nu se potrivesc cu firea și cu puterile ei, ea urmează mode care n'o prind și caută să trezească prin mijloace slabe ecouri care s'au stins de mult, după ce atîta timp răsunaseră măiestru pe urma glasului unui uriaș. Pe cînd poeziile ușoare ale d-rei Călugăru sînt nemerite ca ton și foarte asemenea între ele, în ceia ce privește culoarea și timbrul, această altă scriitoare, de un mai mare avînt, de o mai vădită putere de a înainta și de a se preface, de o mai bogată inspirație și de o conștiință mai înaltă a datorii ei, — șovăiește încă, își caută un drum printre formule, amintiri, răsunete.

Este un întreg șir de poezii care, de sigur, putea să lipsească:

lungile monoloage cu sine însăși care defilează în versurile solemne pe care d-na Farago (să lăsăm la o parte numele de debut : Fatma), pe care d-na Farago le poate înmulți până la nesfârșit, cu o măiestrie de formă, cu un sunet armonios care nu se pot tăgădui. D-sa a cetit pe Eminescu, fără să se cunoască aceasta prea mult; a cetit însă și pe Vlahuță, și aceasta se cunoaște. Cercetătorul evlavios al tainelor sufletului său însuși a învățat-o, vădit, să cînte. A lui e acea sonoritate învăluită, ale lui sînt acele largi umbre triste, a lui e acea căutare a celor nevăzute, care nu se pot coborî nici-odată, acea întrebare a sufletului rătăcit care merge dureroasă până la capătul lumii și se întoarce și mai nemîngiată acasă, în golul credinței față de oameni și viață. Zăbranicul vinețiu îl cunoaștem de la cellalt, de la învățător, de la model. Numai cît Vlahuță e totdeauna un stăpînit, un înfrinat, care lasă să se audă puțin din multe, foarte multe ce ar putea să spuie; la el e strîngere la un loc, e condensare; un larg fond se simte în dosul acelor lucruri ce se spun. Și felul chiar de a le spune e mișcat, duios, vibrant de o mîndrie care nu vrea să strige și nu poate să vorbească în graiul cuminte din fiecare zi. Ce poate da însă din toate acestea un suflet de femeie, care nu e în stare să răsunе decît de durerile sale mari și adevărate, și nu de suferințele închipuirii, culesе de pe filele unei cărți iubite?

Să spunem lămurit : această lungă tînguire care nu doare, care nu indignează, are numai meritul unui vers corect, frumos pe alocurea, care curge veșnic, dintr'un izvor bogat în unde fumurii, încete, ca un rîu din lumile abstracției desăvîrșite în care nu poate trăi nimic.

Dar poeta a găsit de la o vreme tot mai mult, și alt ton, alte tonuri. Nu i-a plăcut numai, ca oricăruia ce o ascultă, acel ritm al poeziei populare, care poate să salte, dar poate să se și frîngă, poate să se mlădie, să se oprească pe gînduri, să se arunce sălbatec, să gilgieie în zbucnitori dese, să se răsfațe apoi pe alocurea senin de tot albastrul cerului. Scriitoarea acestor d'întîiu «Versuri» i-a furat și taina. Înțelegînd parcă superioritatea lui față de ceia ce ea poate spune mai bine, cu o bucată în metru poporan își deschide d-na Farago volumul, cu acel :

Caier blînd, răsfră-te,
Fir duios, înșiră-te,

care sună în adevăr ca un blînd și lîn cîntec de țesătoare. Mai departe, întîmpini chemarea rîndunelei :

Rîndunea ușoară 'n zbor,
Crainic primăverilor,

care nu e mai pre jos de cea d'intîiū. Apoi poeta va vorbi pe rînd, ca în sfaturile poporului cu firea, către «jocul de unde împietrit», către «salcia îngemănată», către «firicelul de lăcrămioară». Fără asemenea invocații care înstrună pentru poezie sufletul ascultătorilor, același spirit se desface din plîngerea femeii de țară căreia i s'a pus

...În prag străjer,
Datini grele ca de fier,
Și zăbrele la ferești
Mi-aū pus pilde bătrînești.

În același fel e prohodul «pomului frînt», ce se închină din frunzele uscate pentru cea din urmă oară, sau spovedania «nebunei» care caută un iubit ce nu este.

Acest cîmp e foarte întins, și viețe întregi de poeți adevărați se pot cheltui cu folos în străbaterea lui. Pot răzbate însă prin el și pot munci cu folos numai aceia cari aduc un suflet curat, în care se păstrează încă nevinovăție în simțiri, naivitate față de natură. Pentru un bărbat, el e mai primejdios decît pentru o femeie care poate uita de sine mai ușor ca să înțeleagă apoi acele glasuri ce se aud din tot largul pămîntului, din toate adîncimile lui, numai atunci cînd socoteala, rațiunea, planurile vieții aū tăcut, s'aū dus. Un volum întreg de asemenea cîntece ale cîmpului ar fi avut o altă însemnătate și unitate și noutate decît acesta, cu bucățile de lirică învățată, filosofică, ce cad între celelalte și li slăbesc amintirea.

Și în cîteva alte domenii însă, această începătoare ar avea de cules. Cine cetește bucata în care se proclamă de unde vine pentru oameni, prin frumusețea femeii, descoperirea și prețuirea tuturor farmecelor lumii, cine ascultă povestea riului înghețat și află că și în viața oamenilor sînt lucruri care-î samănă, cine va fi mișcat apoi de povestea stejarului, ce se tipărește astăzi aice, acela va aștepta de la această scriitoare și alte traduceri în natură a simțurilor omenești și alte traduceri în simțire omenească a priveliștilor firii și altele din acele apropieri între înfățișările materiale și morale, ce-și corespund desăvîrșit, ale lumii noastre.

În sfîrșit, cetind cîntecul despre fetița zglobie ce s'a destăinuit bu-nicăi, acela despre visul bătrînei singuratece ce se vede mamă iubită, matronă venerată pe care o încunjură odraslele multe, trebuie să dorești ca d-na Farago să dea tot mai multe cercetări de acestea ale sufletului femeiesc pe care tot o femeie le poate face cu mai multă izbîndă, fiindcă ea are pentru aceasta un învățător nelipsit și veșnic, pe sine însăși.

Cutare pastel e printre cele mai bune ce avem; cutare încercări de metru nouă, complicate, plac pe alocurea și, oricum, interesează. Iarăși cărări ce se desfac spre viitor. Mierla roabă ce cînta zbatîndu-se de durere între gratii, această nouă dovadă de pricepere pentru mișcările sufletești cele mai umile, e încă un semn bun.

De mult nu scrie la noi o femeie cu idei, cu știință de vers, cu iubire pentru arta sa. Părăsind pentru totdeauna discuțiile cu sine însăși, lăsînd altor tînguitori lungul vers de jălanie, vorbind naturii fără viață, pe care o învie, deslușind pe cei smeriți din viața oamenilor și din afară de dînsa, căutînd a da de urma potririlor tainice ce se află între cele însuflețite și cele fără suflet, d-na Farago își va însemna trainic numele în literatura noastră.

N. IORGA.

I S U S

*Ai fost un om și-ai pățimit ca dînsul...
Un Dumnezeu — cum îl credeai părinții —
Plutește 'n veci de-asupra suferinții:
El nu ni poate înțelege plînsul.*

*Fe Dumnezeu de l-am vedea în cue,
Cu pieptul plin de lănci, cu chipul supt,
Am spune că-î un joc, dar jertfă nu e:
El din ființa lui nimic n'a rupt.*

*Dar Tu ai sîngerat pe negre căi,
Supt umîlinți ce nu le știe cerul;
Tu ai gemut cînd te pătrunse fierul,
De-aî tremurat și ucigașii tăi.*

*Și ochii tăi cei blînzi se înnoptară,
Și gura ta s'a 'nvinețit de chin,
Și duhul tău, ce nu putea să moară,
A smuls din trup suspîn după suspîn...*

*Un om, un om prin patimile tale!
Și totuși cît de sus, lumina mea,
Te-a înălțat răbdarea sfînt'a ta!
De mila ta, la glasul tău de jale,*

Să se deștepte morți de miș de vremi
 Și-adîncul lumii să se înfioare,
 Iar tu — să ai privirea iertătoare,
 Un om să fii — și tot să nu blestemî !...

Cum ai putut să steie laolaltă
 Atîta chin și-atîta bunătate ?
 Se rătăcește mîntea și nu poate
 Să te urmeze 'n lumea ta înaltă....

* * *

Al nostru ești: al celor slabî și goi —
 Pămînt ți-e trupul și 'n pămînt s'ascunde,
 Dar umbra ta rămase printre noi
 Și inima-mî te simte orișîunde :

De sufletul ce-a întîlnit miserii
 Și cu obolul său le-a vindecat,
 Te-apropii lin prin negura tăcerii
 Și strîngi în taină mîna care-a dat;

Apostolului răsplătit cu ură,
 Tu-î spui: Mergi, nu ești singur în durere !
 Și gura ți-o înfrățești cu sfînta gură
 Ce-a semănat nădejdi și mîngîiere ;

De cel ce geme, neputînd să moară,
 Apropii cuța liniștii de veci,
 Mereu sporește-a inimii comoară
 Și drum de zîmbet lași pe unde treci....

Al nostru ești ! Ce ochiî văzu vr'odată
 Că te-ai suit la cer, purtat de nori ?
 Ce gînd nebun zvîrli această pată
 Pe cel mai mare dintre visători ?

Putut-a oare sufletu-ți să fugă
 La cei senini și fericiți din cer,
 Cînd jos, prin murmure de chin și rugă,
 Atîtea brațe tremură și-l cer ?

Nu, nu ! Ale Golgotei reci piroane
 Nu te-au lipit atît de strîns pe lemn,
 Cît te-a legat de-acest pămînt nedemn
 Nemărginirea rănilor umane.

*Atîta timp cît lutul n'o să crească
Copii asemeni chipului tău sfînt;
Atîta timp cît liniştea cerească
Nu se coboară în inimă pe pămînt;*

*Cît timp nu vezi aieve tot ce sameni
Şi ochii toţi de plîns n'or fi deşerţi,
Atît de mult Tu, cel născut din oameni
Va trebui să mîngîi şi să ierţi;*

*Atît de mult vei auzi jeline
Şi rana ta va sîngera mereu —
Îmblînzitor de oameni prin iubire,
Tu ți-ai ales destinul cel mai greu!*

*... Dar, cînd vei smulge 'ntreaga omenire
Din somnul lung al greului răbdat,
Cînd nu va fi nici chin, nici rătăcire,
Atunce Tu zîmbi-vei împăcat;*

*Atunce numai îngerul hodinii
Va coborî supt ochiu-ți înțelept:
Îți va culege de pe frunte spini
Și-ți va include rănile din piept.*

P. CERNA.

F R A Ţ Î

Fără să ridice privirea de pe hîrţile ce iscălia, maiorul răspunse răstit:

— Va merge cornistul companiei.

Ofiţerul vroî să mai adauge ceva, dar maiorul nu-î dădu vremea, ridică în sus capul, şi, cu acea luminiţă gălbuie în ochi, ce dădea căutăturii lui un aier de veselie, chiar atunci cînd era înfuriat, spuse răspicat:

— Cred c'aţi înţeles, domnule sublocotenent.

Ofiţerul răspunse, scurt, că a înţeles, şi plecă; străbătu sala pe lîngă camarazii ce-l priviau bănuitori, apoi luă drumul drept în spre compania lui. În uşă îl aştepta sergentul-major, ofiţerul îi porunci, la rîndul său, cu un glas ce împrumutase ceva din acel al maiorului: «Va merge cornistul companiei». Sergentul-major se întoarse: «Va merge...», dar nu avu cînd să sfişiească, cineva din fundul întunecos al sălii, cornistul care auzise şi ordinul comandantului de pluton, răspunse innăbuşit, dar hotărît: «Am înţeles, să trăiţi domnule

sergent-major». În această vreme, ofițerul intră în cancelaria companiei, își puse mantaua, își luă chipiul, și, ridicându-și gulerul, ieși în curte, îndreptându-se spre poartă: o luă pe o stradă lăturalnică, mai apropiată. Ajuns acasă, își aruncă sabia și chipiul într'un colț, mantaua în altul, nu dădu voie să i se facă focul, și se aruncă în pat.

Cu fața infundată în perne, degeaba căuta să-și găsească un astimpăr. Îi fu peste putință să adoarmă. La urma urmei, vrînd să-și gonească neliniștea, se încercă să gîndească într'un anumit fel: «Mă rog, nu-î murise nimeni dintre cei de aproape ai lui, nici-o rudenie mai îndepărtată, nici măcar un prieten dintre aceia cu cari ar fi petrecut clipe tulburi, sau fericite, ce pecetluiesc trăinicia înfrățirii a doi oameni. Nu, ci un soldat, un străin mai la urma urmei pentru dînsul, un om pe care-l avuse un an în frontul companiei....». Așa vroia ofițerul să-și înlătore mîhnirea, dar nu putea. Gîndul celălalt, cel care izvora fără voia lui, acela îi reîmprospăta alte lucruri în amintire. Căci sînt atîtea prietenii, atîtea înrudiri sufletești, legate numai dintr'o vorbă caldă, dintr'un semn. Pentru asta, pe semne, își aducea aminte cum, în cutare zi de marș chinuitor, pe o arșiță dogoritoare, ceruse apă la soldații din plutonul lui, — mai nimeni nu avea, iar celor ce li rămăsese poate cîteva picături, le păstraū pentru setea lor de oameni trudiți ce duc atîta *amuniție* pe ei. O singură mîna a întins bidonul, dar în așa fel, că cel din rîndul al doilea, ce-l dăduse, rămînea ascuns, parcă într'adîns, după ranița camaradului din rîndul întîiu. Cînd a înapoiat bidonul, l-a ținut aproape, silind pe soldat să se arate: era Stan Petre.... Dar în cutare noapte ploioasă, în avanposturi, în manevra trecută, cînd a găsit în cortul lui un culcuș de paie uscate, pregătit pentru o odihnă mai cum se cade! Tocmai tirziū află, printr'o întimplare, că tot Stan Petre i le adusese... Îl primise ca recrut în urma stăruinței fratelui său, cornist al companiei cu doi ani de vechime. Îl întrebă: «Vrei să vii la mine, băiete?». Recrutul își apropiă rîpede călcieele, își scoase iute căciula, și răspunse din toată inima: «Vreaū, cum nu, să trăiți domnule sublocotenent...». Ce putere de a însenina pe alții avea soldatul acesta! Numai să-l fi privit, în marșuri, mergînd voinicește, totdeauna zîmbînd, cu ochii ținți la frate-său, cornistul ce suna de clocotiaū depărtările, și-ți trecea orice osteneală... Rar soldat și prieten credincios ca Stan Petre! Acum cîteva zile, intrînd dimineața în companie, îi ieși cornistul înapoate; cu glasul innecat de lacrimi, îi spuse că peste noapte dusese pe frate-său la spital. Îl cuprinsese o arșiță grozavă, vorbea într'aiurea, iar doctorul, chemat grabnic, spusese că-î tifos. De frică să nu se îmbolnăvească și alții, îl scosese rîpede din casarmă. Îl văzuse la spital, pe patul de chinuri, cu buzele arse, cu fața suptă, și cu ochi șterși ce nu mai puteaū cunoaște. Ierî, la raportul companiei, caporalul de serviciu îi raportase că Stan Petre murise. Iar maiorul, om bun, dar cu toane, nu îngăduise ca la înmormîntare să sune un alt cornist.

Înțelegînd că nu va putea adormi, chinuit de gînduri și amintiri, ofițerul se îmbracă, și, cu toate că nu era nevoie, plecă din noū la casarmă.

A doua zi începuse a ninge. Plutonul de paradă venise, și se înșirase în ograda spitalului, în fața odăii întunecoasă ca o hrubă de beciu. Un caporal și cîțiva soldați intrară innăuntru. Ofițerul făcu semn cornistului să se ducă și el, apoi innaintă singur, intră pe ușa îngustă, scobori citeva scări și rămase lingă pãrete. În mijlocul cãmãruței de piatrã, pe o masã, Stan Petre pãrea cã doarme ușor, gata sã tresarã la cel d'intiũ sunet al «deșteptãrii» pe care nu mai avea sã o audã nici-odată. De pe fațã i se dusesese parcã urma de zbuçium ce rãmîne dupã o boalã plinã de chinurã; în locu-ĩ rãsãrise zimbetul acela cuminte ce descetșise de atitea ori fruntea ofițerului.

La cãpãtãiu îi plingea maicã-sa, o femeie slabã, truditã de muncã, cu picioarele goale, pe o vreme ca aceasta de început de iarnã. Mãi încolo, un frate al ei, cu decorațiile rãzboiului pe piept. Cînd bãtrina vãzu pe celalt bãiat al ei, începu a se boci în gura mare: «Mă l-o luat Dumnezeu, și m'o lãsat numai cu tine! Bãietul mamei bãiet».

Iar bãtrînul cãuta s'o linișteascã: «Taci, Smarando, așã o vrut cel de sus». Apoi veni lingã ofițer, se opri, la o parte, și spuse: «Sã trăiți, domnule sublocotenent, nu vã supãrați, așã-s femeile, mãi slabe».

Ofițerului i se ridicase un nod în gît, nu putu sã rãspundã nimic, și, de fricã sã nu-ĩ scape o lacrimã, își ținti privirile pe una din decorațiile bãtrînului.

Cu douã zile innainte, se dãduse ordinul de zi prin care Stan Petre era fãcut fruntaș; cãmãraziu lui vrurã sã-ĩ dea intiul și cel din urmã dar al lor, — doi dintre dînșii îi cusurã, pe mîneçile tunicii, galonul împletit din mãtasã: puseseã minã dela minã și-l cumpãraserã. Și de odatã unul bãgã de seamã cã numai cravata îi lipsia *fruntașului* Stan Petre; cornistul își desfãcu rãpede cravata lui, și o înfășurã ușor, ca și cum i-ar fost fricã sã nu-ĩ tulbure somnul, la gîtul fratelui-sãu. Iar maica-sã, cu degetele ei groase, de abia îi atinse fruntea și-ĩ așezã capul pe pernã: «Așã, sã nu se loveascã, dragul mamei».

Preotul sluji puțin, apoi patru soldați așezarã sicriul pe o nãșalie, și-l scoaserã afarã. Soldații se descoperirã. Ningeã des, cu fulgi mari, ce cãdeaũ ca niște flori albe de cununie. Preotul trecu innainte, apoi veniaũ soldații ce purtau nãșalia, cei doi bãtrini, ofițerul și plutonul. Plecarã în bocetele mamei.

Ofițerul privi pe gornist. Îi vãzu cã duce cornul la gurã, cã stã citeva clipe fãrã sã poatã suna, apoi auzi un scîncet ce se schimbã într'un hohot de plins, și, de odatã, ca un strigãt de nespusã durere, cîntecul de îngropare al ostașilor strãbãtu aierul. Și'n clipa ceaia i se pãru cã aude un șopot innãbușit în rîndurile soldaților din urma lui, vroi sã priveascã innapoĩ, dar nu putu, cãci lacrimile îi nãpãdirã în ochi; inclinã capuĩ pe piept, și începu a plinge.

UNUI STEJAR

La crucea dintre drumuri te-ai pomenit crescînd
 O fi un veac de-atuncea, — o biată rămurea
 Erai, și-ți era groază de lumea ce trecea
 Că mulți dintre aceia ce n'aveai zor de drum
 Crestat-ai cu briceagul în trunchiul tău plăpînd, —
 Și nu li era milă, și nici li da în gînd,
 Cum vînturile toate își răzbunaū pe tine,
 Că poate-ar fi mai bine să-ți pună o proptea.—

Acum ți-ai pus o tablă, și 'n slove mari pe ea
 Sînt scrise cîteși patru cătunele vecine,
 Și tu li arăți calea drumeților străini,
 Și te cunosc copiii cîți sînt în patru sate,
 Și li ești drag de parcă în tine-și văd strămoșii,
 Și nelipsit ți-î chipul din cîte le spun moșii
 Că vezi tu li-ai fost martor în cîte drumuri toate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și ai crescut aicea încet, încet, așa,
 Fără să-ți spuie nimeni cuvînt de mîngiere,
 Și mult ai plîns pîn' trunchiul plăpînd a prins putere,
 Și-au început să vie în zilele de vară
 La umbra ta drumeții, spunînd de cîte 'n lume,
 Și de la ei aflat-ai că ai și tu un nume,
 Bătrînule stejar...

Odată, într'o seară, — abia crescuseși mare,
 Venia pe drum o fată plîngînd, 'și s'a oprit
 Și-a stat întreaga noapte bocînd în gura mare,
 Și-apoi tîrziu, spre ziuă, cu graii mai potolit
 A prins să zică-un cîntec, —

Și-atunci, întăia oară

Știut-ai că sînt inimî ce pot răbda dureri
 Mai mari decît a' tale cînd te 'ncrestai drumeții,
 Și dor mai greu ca vîntul, și decît toți nămeții,
 Și-ai învățat atuncea că se găesc și 'n lume
 Copii cari crescut-ai lipsiți de mîngîrieri....

Și-apoi de-atunci încoace te-ai oșelit văzînd
 Cîte nevoi în lume, cît plîns și cîtă luptă...
 Ți-aduci și-acum amînte de prunci cu fața suptă
 Și de femeî speriate, înghemuiți de-a valma

*Cu lucruri de-ale casei, în timpuri de băjenii
 Când hoardele dușmane goniau spre munți sătenii.
 Și parcă simți și-acuma, — de și cam mulți sînt anii —
 Când pentru 'ntăia oară ai fost trecut dușmanii
 Cum te-a durut în creștet și cum te-ai strîns de groază;
 Dar nu mai era teama că s'or lega de tine,
 Ci te gîndiai la pruncii lăsați în slaba pază
 A brațelor bătrîne, —*

Si, cît de bucurosi

*Te-ai fi plecat atuncea, să te doboare jos,
 De-ai fi putut cu asta să domolești vrăjmașii...*

*Și cu cît drag, bătrîne, te-ai fi plecat securii
 În timp de răzmeriță, să dai un ajutor
 Acelor ce-și dau viața pentru pămîntul lor...
 O, parcă-ți vezi și-acuma aidoma, — pandurii...*

*... De un' să li poți spune pe toate în de rost?
 Văzut-ai și țigani în timpul dezrobirii,
 Treceai pribegii în cîrduri urmînd blestemul firii
 De-a nu-și avea în lume cîndva un adăpost...*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Si-ți mai aduci aminte și de haiduci, — ți-erai
 Atît de dragi, — din treacăt rușeau cîte o frunză
 Si-așa cîntai de jalnic, — și te durea că n'ai
 Puteri să li poți face vre-un rost să se ascunză.
 Treceai cîntînd spre codru, pe cai ce păreau zmei,
 Si 'n viersul lor tu parcă îți regăseai copila
 Care-a venit odată de te-a 'nvățat ce-i mila
 Si te-a 'nvățat atuncea întăii din viersul ei
 Cîtă durere poate să 'ncapă într'un cîntec...*

Brăila.

ELENA FARAGO.

CUGETĂRI

Tinerii visează înaintea, bătrîniile visează în urmă; la mijloc, bărbații luptă.

*

A fi exact, înseamnă a fi ceva înaintea.

*

Sînt lacrimi care împacă durerea și altele din care ea se hrănește.

*

Stelele cred că soarele fugă de ele.

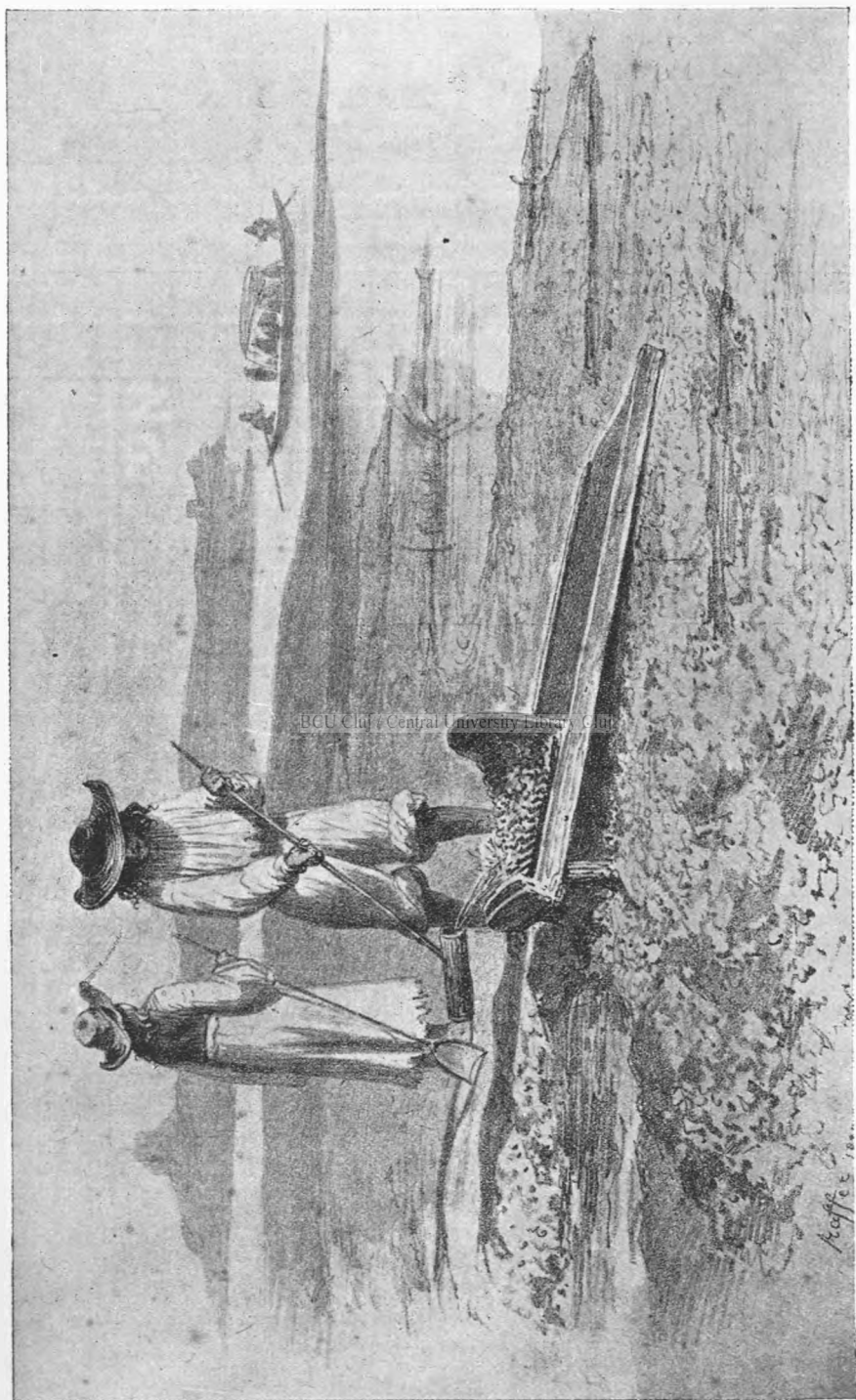
X.

DOROBANȚI (După Bouquet).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AURARI SPĂLIND AURUL (după Raffet).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ONOAREA OFIȚERULUI ROMÂN

(Sfârșit)¹.

Îngăduința ca și favoritismul zdruncină puternic temeliile oștirii; pe asemenea basă șubredă nu putem clădi o organizație solidă, nici desvolta o noțiune sănătoasă a onoarei. În aplicarea acestui principiu se resumă severitatea militară, care a devenit o expresiune curentă, dar adese ori rău înțeleasă.

Pe lângă severitatea și scrupulositatea, elementul principal în această parte a educației militare este personalitatea, pilda superiorului. Cu drept cuvânt a zis Napoleon :

«Onoarea unui comandant constă în a executa ordinele primite; în a călăuzi pe subordonații săi pe calea onestității; în a menține o bună disciplină; în a fi credincios, în toate, intereselor Statului și suveranului; în a jertfi cu desăvîrșire interesele sale personale.»

Vrea să zică și acest mare căpitan este de părere că onoarea exterioară trebuie să coincidă cu cea interioară și că comandanții unei oștiri sint cei d'întăiu cari trebuie să fie conștienți de acest adevăr.

Am căutat a arăta unde sint rădăcinile sentimentului onoarei ostășești și care este baza pe care putem să întemeiem o concepție sănătoasă a onoarei.

Cuvîntul napoleonian *onoare și patrie*² pus în fruntea acestui studiu ni arată că onoarea ostășească este strîns legată de onoarea națională.

Căci, precum pe onoarea individuală a fiecăruia se întemeiază onoarea unei comunități, unui corp întreg și precum onoarea unui corp se răsfrînge asupra membrilor săi, tot astfel se întîmplă cu oștirea și națiunea. Onoarea amîndurora este nedespărțită.

În special, cu valoarea și, prin urmare, cu onoarea ofițerimii scade sau se urcă valoarea și onoarea națională, precum am dezvoltat aceasta cu alt prilej, într'un studiu intitulat «Chemarea Ofițerului»³.

Onoarea națională, ca și cea individuală sau aceea a unui corp ofițeresc, nu este numai exterioară; ea nu poate fi o pretenție neîntemeiată pe merite și pe aspirații. Onoarea națională are drept temelie o dezvoltare constantă și vrednică și conlucrarea unui popor cu alte națiuni pentru un scop înalt; această din urmă condițiune se impune mai cu seamă popoarelor mai mici.

¹ V. n-le 13, 16 și 20 din acest an.

² Această devisă are originea sa de la decorația franceză *Legiunea de onoare*, pe care ea s'a pus de Napoleon I-iu la înființarea acestui Ordin (19 Maiu 1802).

³ *Sămănătorul*, An. V. N-le 5, 6.

Maî găsim și o altă asămănare în această privință; precum onoarea ostășească nu trebuie să degenereze în vanitate sau aroganță, așa și onoarea națională cere ca patriotismul să nu capete caracterul unui naționalism extravagant sau al unui șovinism neraționat; concetățenii unui Stat să nu se facă *laudatores temporis acti*, uitînd a pune în practică formula *patriae inserviendo consumor*, prin care strămoșii lor au ajuns la mărire.

Nu trebuie deci să uităm că, d'împreună cu onoarea exterioară de care ne bucurăm, cu creșterea importanței situației noastre în Europa, cresc și îndatoririle noastre față de lumea apuseană. Strălucirea titlului de Regat, reputația națiunii romîne, creditul Statului nostru atîrnă de modul cum vom organiza de acum înnainte cultura și civilizația poporului nostru, de modul cum vom dovedi că înțelegem misiunea noastră.

Este nediscutabil că România are o îndoită chemare: aceia de a fi pilda popoarelor de pe cursul inferior al Dunărei și din Peninsula Balcanică; aceia de a păzi avanposturile civilizației apusene, scăpînd de influența obscurantismului oriental și a degenerației levantine elemente cît se poate maî numeroase. Căci pentru un popor, ca și pentru un individ, nu este destul a trăi pentru a se conserva; și un popor trebuie să-și legitimizeze existența în mijlocul celorlalte națiuni de aceiași rasă sau de aceeași idei, prin înțelegerea chemării sale.

Sînt exemple care dovedesc că popoarele ce nu-și găsesc rostul lor în acest sens, se desprețuiesc, își pierd onoarea și se prăpădesc: neatîrnarea lor politică se reduce la un titlu deșert, în dosul căruia se ascunde robia economică și intelectuală.

Odinioară popoarele slabe se învingeau de către cele vrednice și cuceritoare cu armate, prin războaie și bătălii; astăzi cucerirea nu se face numai prin războaie, ci și pe calea arătată maî sus. Învîngerea pe acest teren nu este însă maî puțin rușinoasă.

România a ieșit învingătoare din lupta în contra puterilor brutale ce o încunjura; însă lupta astăzi nu a încetat decît în aparență, sau pentru cei cari nu vor nici să vadă, nici să înțeleagă. Este foarte just ceia ce am cetit într'o carte (Iorga, *Cuvinte adevărate*, p. 174) că:

«Popoarele cele mari sînt tolerate și cu păcatele lor, a căror iertare o impun. Asupra celor mici însă apasă tot-deauna privirea bânuitoare a cenzorilor prădalnici, ce nu vroesc existența lor. Nici-o lipsă a unor astfel de popoare nu va fi privită cu indulgență.»

Onoarea individuală a fiecărui om îl îmboldește la muncă și la îndeplinirea datoriilor, chemării sale; tot așa și onoarea națională trebuie să ne îndemne a munci, adevăc a progresa și a contribui prin acest progres la propășirea omenirii întregi, fie chiar numai cu o parte modestă.

Această idee poate apărea ca un ideal prea înnalt, ca un vis nepractic și disproporționat cu titlul modest al studiului de față.

S'ar părea poate că sîntem prea mici, prea neputincioși pentru a ne ridica atît de sus cu gîndul și că ar fi nefolositor de a ne depărta atît de mult de cerințele nevoilor noastre imediate și directe.

Ne întrebăm însă dacă nu este tocmai în interesul educației ofițerilor de a se părăsi din cînd în cînd terenul activității practice și interesele vieții zilnice și a se privi lucrurile dintr'un punct de vedere mai înalt?

Căci atunci ni se vor deschide orizonturi încă neîntrevăzute, vom înțelege mai bine legătura ce există între toate manifestările vieții popoarelor și între educațiunea și organizația oștirii și existența Statului.

Încheind această expunere, îi resumăm conținutul:

Am căutat a ni da socoteală despre noțiunea onoarei și despre însemnătatea ei. Am stabilit deosebirea între onoarea exterioară și cea interioară.

Am dovedit că onoarea ostășească nu se deosebește în sine de aceia a oricărui om vrednic.

Însă datoriile ostășești (credința, disciplina, curagiul, camaraderia, cinstea, pregătirea pentru război) precum și calitățile trupești și sufletești cerute de la un ostaș sînt atît de frumose, chemarea unui ofițer este așa de ideală, încît cel care corespunde în cariera sa tuturor acestor cerinți este într'adevăr un bărbat deosebit de vrednic, decî demn de a fi onorat și îndreptățit a avea o concepție deosebită a onoarei.

Cînd, grație unei selecțiuni și educațiuni cinstite, ofițerimea se compune în cea mai mare parte din asemenea bărbați, ea se bucură de un prestigiu deosebit și se naște în sinul ei o concepție deosebit de înaltă a onoarei: atunci onoarea exterioară coincide cu cea interioară.

Unele tradițiuni și forme exterioare moștenite din vechime și în parte rău înțelese se află astăzi încă cuprinse în noțiunea onoarei ostășești. Dar aceste forme sînt sancționate de însiși superiorii noștri, și deci trebuie să ni supunem lor ca militari disciplinați.

Această disciplină însă nu este mută; ea un însemnează că renunțăm la progres; numai iuțea pasului cu care înaintăm, trebuiește măsurată; nu trebuie nici să năvălim fără socoteală, zdrobindu-ni capetele de zidul cetățuii ce a stat din evul mediu mai multe sute de ani, nici să rămînem într'o așteptare rușinoasă, lăsînd ca alții să ni dovedească că ei sînt mai vrednici.

Am stabilit apoi legătura ce există între onoarea ostășească și onoarea națională, simbolisată prin inscripția: *onoare și patrie*.

În fine am arătat în ce constă onoarea națională a unei țeri, în special a României.

Cei cari au avut bunavoința de a ceti cu atenție acest studiu vor fi simțit că ni-a venit destul de greu de a împăca în expunerile noastre două idei opuse: osîndirea concepției învechite despre onoarea exte-

rioară și declarația că datoria ostașului român este de a se supune tradițiilor, încă existente, izvorite din această noțiune.

Această contradicție nu trebuie să pară ciudată; asemenea paradexe ne însoțesc în tot cursul vieții noastre. Să fim însă destul de sinceri pentru a nu tăgădui existența lor. Cel care a studiat Tetralogia lui Richard Wagner, va găsi oglindită în figura alegorică a lui Wotan starea în care se găsește astăzi orice individ care cugetă și simțește: asupra fiecăruia dintre noi apasă tradițiunea și legea născută din noi înșine, moștenite de noi; fiecare se simte legat; fiecare are însă dorința arzătoare, dorul puternic de a rupe aceste lanțuri.

Până când vine un erou, care distruge fără milă credințele învechite, pentru a pregăti fericirea unei generații nouă și libere.

CĂPITANUL AL. D. STURDZA.

EŪ N'AM NIMIC CU LUMEA VOASTRĂ

Eŭ n'am nimic cu lumea voastră,
Ci sînt așa cum mi-e să fiŭ
Mi-a fost în scris a fi pustiu,
Și 'n vaŭ născut pe lumea voastră.
Privesc la voi ca prin fereastră;
Nimic mai mult nu vreaŭ să știŭ...

Ce-avuiŭ, diŭ bunurile voastre,
E doar o dragoste și-un cînt;
Și ce-oiŭ avea, e un mormînt
La fel mormînturilor voastre,
...Eŭ doar cu nopțile albastre
Tovarăș veșnic sînt....

M. SĂULESCU.

CUGETĂRI

De cîte ori robul lingușește, de atîtea ori înghite un blestem.

*

Sufetele pocite pocesc tot ce se coboară în ele.

*

Cutare te întrebă de ce nu te oprești din calea lungă și bună pentru a cîrpi pe ștrengarul care-ți scoate limba.

*

Dracul a fost făcut negru pentru ca să nu-î mai poată fi rușine.

*

De ce să te miri că e nerușinat omul care s'a deprins cu rușinea?

ALIMAN VOINICUL

— POVESTE —

(Urmare)¹.

Duminecă seara, a fost masa cea mare, iar a doua sară, Lună, fu uncropul. Că mai veselie ca atunci, n'a fost nici cînd!

Nunul se prinse și el de horă în casă, alături de soacra cea mare, și țupăiaș moșnegii, că nu li mai ajungea casa; iar, dacă văzura așa, scoaseră hora afară, să li fie mai în voie, și mi-o ținură pân'n ziuă în jocuri și veselii.

Cînd fu să se încheie nunta a șeptea zi, împăratul se scoborî din scaun, și urcă pe ginere-său, iar el rămase cu gospodăria și să-și deie seamă cu pungile, ca unul ce era sătul de zbucium, că nu mai făcea pentru dînsul slujba asta obositoare de împărat.

După aceia, toată lumea își luă rămas bun de la însurăței, și se împrăștiară fiecare pe la țara și locul lui; iar Aliman Făt-frumos avea să stăpînească cu dreptate și cinste împărăția lui cea nouă; da'nu știa sârmanul că mai are multe de pătimit, că, Doamne ferește, să nu-i dai omului cît poate răbda! Iar, înaintea cu cuvîntul din poveste, vom vedea noi ce mai este, că 'nnapoî noi am văzut lucrul cum s'a petrecut.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* *

Cînd socoti Aliman Voinicul că s'a împlinit anul de cînd plecase din Ținuturile sale, numai ce zise către socru-său:

— Babacă, mi-i ținea d-ta locul? Că pe mine m'o pălit un dor decasă, și vreau să mă răpăd, să-mi mai văd și eū moșiile!

Socru-său îi răspunse:

— Vai de mine, fiule, da' cum să nu te îndatoresc, că tu parcă ești rupt din inima mea; ș'apoî doar numai pe voi vă am pe lumea aceasta!

Soția lui, cînd auzi că se pornește în călătorie, îl rugă s'o iea și pe dînsa, că acasă are să moară de urît, zicea ea, și pe urmă voiește să-i vadă moșiile. Aliman Voinicul îi îndeplini voința și găti o trăsură frumoasă și încăpătoare; inhămă patru cai cari nu mai văzuseră lumina soarelui pînă atunci, și plecă spre Ținuturile lui, unde ședea oarba spînzurată de limbă și-și plătia păcatele. Cînd ajunseră acolo, zise el neveste-săi:

— Soțioara mea cea dragă, tu stai afară; nu mai intra, — că ce-î vedea înăuntru, are să te spăimînte! Iar el păși pragul și-o găsi pe oarba tot cum o lăsase, numai cît se uscasc sāraca ca o coarnă în urma ațitor suferințe; iar găleata de la ochiul stîng era plină de lacrimi, pe cînd aceia de la ochiul drept era numai doage.

El o scoborî din spînzurătoare, o spălă la ochi cu lacrimi, de văzu ca prin sîtă, apoî îi zise:

¹ V. n-rele 48, 50, 52, anul IV, și anul V, n-rele 2 4, 7, 8 17, 19 și 20.

— Tu l-ai jelit pe tată-tău, iar nu pe mine; de aceia te mai las un an să te pedepsești aici; iar după aceia te-oii lua pe lingă mine ca pe-o soră.

După ce rosti vorbele care le-am spus, ieși la soția sa, iar ea atita să îndrăgise de locurile acelea, unde erau așa de frumoase, că-i venia să rămie acolo să trăiască, și zise:

— Frumoase Ținuturi mai ai tu, dragul mieu; ce bine ar fi să rămînem aici, să nu ne mai întoarcem în viermătul omenesc cel clevetitor și pismătareț. Și-am trăi aici uitați de lume, de n'om mai fi în ochii nimănui să ne stinghireze dragostea!

Iar el îi răspunse:

— Bine ar fi, puicuța mea, dar vezi că eu sînt împărat și trebuie să fiu veșnic între supușii miei, că au multe nevoi și eu li sînt ca și un tată, de li împart dreptate și-i cîrmuiesc creștinește. Ehe!, să fiu eu slobod, am trăi cum ni-ar plăcea, dar așa, vezi, draga mea, că nu pot!

Și cu drept cuvînt nu putea să lipsească, că țara, fie cît de bună, dar fără ocîrmuitor îi ca și carul cel mai bun făr'de proțap.

Pe urmă, plecară din nou spre împărăție și lăsară acolo pe dușmanca lor și locurile cele minunate: codrii cei frumoși, apele sunătoare, păsările cele cîntărețe. Merseră ei cale lungă, iar pe marginea drumului de o parte și de alta erau pomii înfloriți, cît te'nădușia mirosul lor și-ți lua auzul ciripitul păsărilor. Iar înaintea și 'nnapoia rădvanului mergeau călărași de pază, ca nu cumva să se răpadă niscaî făcători de rele să li cășuneze vre-un neajuns.

Vezi d-ta, mergeau călărași unde nu era el pregătit spre luptă, ci se juca cu nevasta lui cea tinerică, de-a mai mare dragul să-i privești.

Merseră ei cît merseră, și au ajuns la împărăție.

Mulțami lui socru-său, că l-a îndatorat, iar apoi se apucă de făcut fapte bune; ajută văduvele, înzestra fete sărace; mă rog, orînduia treburile și sorocia faptele, ca un stăpînitor cu frica lui Dumnezeu în suflet și cu bunătate creștinească.

Trecu și anul cel de pedeapsă al chioarei, iar Aliman Voinicul zise către socru-său și către soția sa:

— Mări babcă, și, tu soțioara mea, să mă iertați că nu v'am spus pînă acum, că mi-o fost și mie rușine; am o soră chioară care șede singurică în casele mele și mă gîndesc că-i păcat de Dumnezeu s'o las să se chinuiască acolo. Ci mi-am făcut socoteală c'ar fi bine s'o aduc aici, să trăiască și ea pe lingă noi, că aicea, de bine, de rău a avea cele de trebuință și nu i-a zice nimeni nici: fă-te mai încolo; pe cînd, unde este acum, cu bună credință că n'o îngrijește nimeni!

Socru-său, care nu știa cum îi povestea, îl ținu de rău, cum de nu i-a spus pînă acum, și-il sfătui să plece cît mai curînd, s'o aducă, că-și încarcă sufletul de păcate.

Se găti de plecare Aliman Voinicul și se răpezi să aducă pe soră-sa,

să culeagă șerpele înghețat și să-l vîre în sîn, ca mai apoi șerpele să-î respălătească binefacerea.

Porni, și, cit o fi zăbăvit el pe acolo, cînd se întoarse, îl găsi pe socru-său orb. Orbise, așa, din senin într'o noapte; vezi d-ta, parcă era un semn de la Dumnezeu, că se apropie piaza cea rea de casă. Iar, într'altă noapte, i se arată Maica Domnului în vis și-î destăinuie că el capătă vederile la loc, dacă s'a unge la ochi cu apă vie și apă moartă, de unde se bat munții în capete.

Cînd sosi Aliman Voinicul, bietul socru-său începu să plîngă și să-î spuie întîmplarea cu visul, că, dacă s'a spăla cu apa de aceia, apoi vede ca și un copil de șapte ani.

Iar Aliman Voinicul îi răspunse:

— Ci nu te teme, dragă tată, că pentru d-ta m'oiu arunca și în foc, numai să te mai văd odată cum ai fost, că, dacă nu ți-oiu face eu, de la altul să nu tragi nădejde!

După aceia spuse calului și cînilor să se gătească de drum, că s'or duce acum tare departe, că nici el nu știe vre-o țintă, da' vor merge după cum va bate vîntul și după cum i-o îndrepta voia lui Dumnezeu. Nevasta vrea să-î așeze ceva merinde și o garafă cu apă în traistă, să aibă ce gusta cînd n'o mai găsi în altă parte, da' surioara lui bărbatu-său numai ce-î zise:

— Cumnătică dragă, lasă-mă pe mine să așez merindele și să umplu garafa cu apă, că mi se umple inima de bucurie cînd pot face și eu vre-o treabă pentru dînsul, că altfel n'am cum să-î mulțămesc de bună-tatea lui față de mine!

Soția lui Aliman Voinicul, cum era fără nici-o viclenie, tocmai ca o porumbiță, o lasă, iar vicleana se învîrți, se moșmoli, ca să n'o bage de seamă nimeni, și picură otravă în sticlă; apoi o puse în traistă și-și căută de treabă. Iar el plecă fără grijă, să aducă apă vie și apă moartă lui socru-său, și nici cu spatele nu știa de nenorocirea care avea să-î răsară poponeț în cale.

Merse el, merse, cit a fi mers noi nu putem ști, și ajunse lîngă un ulm stingher în mijlocul cîmpului. Ci se hotărî el să steie acolo la umbră și să prinzească, că i să dăduse soarele drept inimă. Cum se așeză pe iarבă și începu să scoată din traistă ce i-a fost pus de-acasă nevasta, cîniî începură să urle, iar Aliman Voinicul răcni la dînșii:

— Ne, turbelor, ce acuma v'ați găsit să-mi cîntați la cap! Și trase un gît de apă.

N'apucă să înghită bine apa, că se lungi jos la pămînt și închise ochii, da' nu să doarmă, ci murise; vezi bine, unde era băutura otrăvită; că doar moartea nu vine cînd o chemi, ci te iea tocmai cînd nu te temi. Bieții cîni nu mai știau ce să facă de durere; urlau, se învîrtiau împrejurul lui și grăiau între dînșii:

— Vedeți, măi fraților, că el o apucat să ducă sticla la gură înaintea

de-ai spune noi. Ce ne facem acum cu dînsul în cîmp? zise Greul Pămîntului.

Cum se olicăiau ei așa și nu se dumeriau ce să facă, o pajură ce se învîrtia pe-acolo, li zise:

— Degeaba, degeaba, așteptați, cinilor, să se scoale, că, pînă nu-l veți aghezmui cu apă moartă și apă vie de unde se bat munții în capete, nu va grăi nici-un cuvînt; ci stați aici și două veleaturi de om și tot fără de el rămîneți!

Cînd auziră cîinii una ca asta, se frămîntău și mai avan de durere, că cine să li aducă lor apa aceea, și cine știe unde-o fi? Ei chibzuiră c'ar fi bine să prindă pajura, că numai ea ar putea face treaba asta. Dar cum să prinzi tu o pasere așa de mare, mai ales cum nu avea cîinii arme; și, chiar dac'ar fi avut, cum erau să umble niște cîini cu armele; și apoi cu armele o omorau, iar lor li-ar fi trebuit vie.

Cum stăteau ei la sfat, văzură un mocan la poalele dealului, stînd răzimat în cață, lingă niște oițe, și zicea dintr'un fluier, iar în mijlocul turmei se bătea de muscă un măgar încărcat c'o mulțime de țoandre.

Greul Pămîntului se duse la cioban și ceru să-i dea lui măgarul:

— Mocănaș puiule, dă-ni nouă măgarul că noi ți-om da doi în schimb, că nouă ni scapără măseaua în gură de trebuință acuma!

(Va urmă.)

VIRGIL CARAIVAN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICĂ

A. Cărți.

* Poeții Iosif și Anghel strîng într'un frumos volumaș traducerile lor din poeziile lirice ale lui Ibsen; la sfîrșit, se află minunata poemă Terje Vigen, povestea bietului luntraș norvegian care a putut să ierte pe cine-i furase întreagă fericirea vieții.

Traducerile acestor meșteri traducători nu se mai laudă. Toți le dorim însă mai multe.

* Al doisprezecelea Anuarîu al Institutului de limba românească al profesorului G. Weigand din Lipsca (*Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig*), apărut zilele acestea, cuprinde întâiu o încercare a d-lui I. Stoian asupra lui Cipariu, mai ales din punct de vedere gramatical. E multă sîrguință în această lungă analiză. Apoi d. Weigand însuși și d. Pericle Papahagi dau cîteva notițe: notița celui d'întăiu privește înțelesurile cuvîntului *măi* și obîrșia cuvîntului *rost*. De o mare însemnătate e îngrijita lucrare a d-lui M. Hiecke, care rînduiește în categorii psiho-filologice deosebitele nume, multe, interesante și poetice, pe care poporul nostru le dă prietenilor și dușmanilor lui din lumea felurită a dobitoacelor. La urmă, studentul ma-

cedonean Capedan studiază limba manuscriptului Dimonie, manuscript românesc cu litere grecești, tipărit acum cîțiva ani de directorul Institutului. În prefață, d. Weigand anunță că ministrul Șişmanov din Sofia i-a creat și un Institut pentru filologia bulgărească.

* O carte a Cirmuirii, «Acum 40 de ani», care are pretenția de a înfățișa pentru jubileu, într'o formă și poporană și poetică, sosirea în țară a principelui Carol la 1866, e iscălită de profesorul de liceu din Severin Al. Resmeriță. Stilul e fără nici-o putere și, încă mai rău, de o stingăcie vrednică de compătimire; știința autorului e puțină. E o compilație cu totul lipsită de rost și care nu poate întîmpina o bună primire din partea nici-unei categorii de cetitori. I s'a făcut un rău serviciu d-lui Resmeriță, care poate fi un dascăl bun, dindu-î acest prilej de a se compromite. De ce să nu fi rămas d-sa în ochii lumii numai un harnic profesor de desen?

Trebuie să recunoaștem însă că știrile despre primirea în Severin a principelui, precum și ilustrațiile ce le întovărășesc, au o valoare de informație și pot folosi deci viitorului istoric.

* Unul din prietenii noștri ardeleni ni scrie:

«Din izvor vrednic de toată încrederea aflu știrea că un bun Român, ofițer în armata austro-ungară, a avut fericirea să dea peste un manuscript foarte prețios, care cuprinde însemnarea cronologică și comentarea întîmplărilor din vremea revoluției lui Horea. Manuscriptul s'a găsit în biblioteca familiară a unui comite din familia maghiară Eszterhazy și e însoțit de documente prețioase. Se spune că proprietarul copiei acesui manuscript în curînd îl va da publicității».

* Conferința pe care o publică d. N. Răutu, sub titlul: «Scrieți, băieți, numai scrieți», pornește de la unele constatări ale bătrînului Eliad, constatări foarte hazlii de cetit și astăzi și cu multă potrivire la împrejurările în care trăim, pentru a critica apoi păcatele de căpetenie ale vieții noastre literare de astăzi. Nu mai e de nevoie să spunem că d. Răutu are sentimentele pe care și noi le credem cele mai bune și mai folositoare.

* Se zice că ar fi ieșit un catalog al celor expuse de Bucovineni la Expoziția noastră. Foile de acolo se plîng că nu l-au căpătat. Nici noi cei de aici. Ce taină o fi?

B. Reviste.

* În revista bisericească *Viitorul* (București), n-le 18-20, se face o dare de seamă despre cartea nouă asupra Bisericii moldovene pe care a dat-o episcopul de Pscov, Arsenie, născut în Basarabia și cunoscător al limbii noastre. N'am văzut încă această mare lucrare, de vre-o 600 de pagini în 4-to. Se pare că unele capitole, ca acela despre episcopia Proilavului, cuprind lucruri nouă și folositoare. O dare de seamă mai întinsă într'o revistă bisericească — de ce n'ar fi în «Biserica ortodoxă»? — mi se pare neapărată pentru cîți nu știu rusește. Cel ce dă notița din «Viitorul», e un student în teologie de la Chiev, care nu prea pare să fie un cunoscător al istoriei românești.

* În n-1 21 al «Revistei Bistriței» o notiță despre răposatul botanist Porcius și o dare de samă despre îngroparea lui. În foileton un studiu despre stăpînirea bistrițeană a lui Ion Corvinul.

* *Familia* (Oradea-Mare) din 21 Maiu dă chipul neurologului dr. Marinescu, noul membru al Academiei Romîne. Însemn cu bucurie cronica d-lui Sever C. Dan despre îndeplinirea unității literare românești și despre folosul rămîinerii în Ardeal a fruntașilor scriitorî romîni ce au apărut în ultimii ani acolo.

* În «Buletinul Expoziției», n-rul 8, se descrie casa Romînului, *Rumerului*, din Istria, cu multe numiri de folos, și se dau și alte știri cu privire la acești frați răzleți și meniți peirii. Tot acolo, folositorul raport despre stupi al d-lui Remus Begnescu.

* Datine din Rădășeni, descrise de M. Sadoveanu, în n-rul 35 al «Albinei».

C. Ziare.

* Poesii de d-ra Cunțan în No. 54 al «Telegrafului Român» (Sibiiu): una e închinată lui Ibsen.

* Un articol despre viața economică românească din Săliște în «Dreptatea» (Brașov), No. 25.

* În *Tribuna* (Arad), No. 102, un articol despre expoziția de la Sibiiu a profesorului Comșa, de colegul său I. Șpan, care recomandă și el să nu se piardă atîta bogăție de artă poporană cită este acolo.

* În foiletonul «Telegrafului Român» de la Sibiiu, No. din 27 Maiu, notițe asupra vechiului pod de la Galații Făgărașului, care va fi în curînd dărîmat. Lucrătorul lui a fost un Romîn, Borcea din Sibiiu, la 1783.

D. Felurimî.

* Unul din cei mai bătrîni membri ai Academiei Romîne a murit zilele trecute. De mai mulți ani el nu se mai vedea în sesiunea extraordinară din Mart. Florian Porcius stătea în depărtatul colț de munte al Rodnei ardelenene de lingă Maramureș, între multele lui rude care se mîndriau cu înnalta situație științifică pe care o avea el.

Toată lunga viață de nouăzeci de ani și-a trăit-o în tîrgușorul curat, încunjurat de o strălucită natură, unde s'a născut și unde trăiseră neam de neamul lui. Porcius era un foarte bun cunoscător al florei Carpaților. Trîind însă în împrejurări științifice nepriincioase, n'a scris mult după acele lucrări de tinereță care au adus alegerea lui.

* D. M. G. Holban a fost trimes de Ministeriul de Instrucție la Rouen pentru a lua parte la serbările în memoria lui Corneille. Era numai de cit de nevoie această misiune: fără delegatul romîn, serbările poate că nici nu se făceau!

* Se anunță moartea lui Eduard von Hartmann, autorul «Filosofiei Inconștientului». Era cel mai bărbos dintre filozofi și a scris în pat mai toată opera sa.

N. IORGA.